

- Štvrťročník Transparency International Slovensko
- Financované z príspevku z 2% z dane z príjmu

Vážení priatelia,

vzdelávacie aktivity TIS v sebe obsahujú dva hlavné ciele: prítiahnuť pozornosť k téme boja proti korupcii ďalších ľudí a zlepšiť zručnosti v zápase s korupciou u tých, ktorí sa na túto cestu už vydali. Vzdelávacie aktivity tvoria jeden z pilierov samosprávneho programu TIS. Slová o decentralizácii korupcie, idúcej ruka v ruke s decentralizáciou moci, a rastúcom význame miestnej samosprávy v politickom systéme SR sú zbytočné. Platí tiež, že nie všetko malé, je len pekné a nie všetko blízke k občanovi je naozaj transparentné. Denno-denne nás o tom presvedčajú v médiách príklady zo slovenských obcí, miest a krajov. Ved' pod lampou často býva najväčšia tma ...

Prvý cieľ sledoval dvojdňový seminár pre mladých ľudí, ktorý sme realizovali koncom januára v Repišti. Bol určený najmä pre študentov vysokých škôl s humanitným zameraním a jeho témou bola samosprávna korupcia. Práve v mladých ľuďoch vidíme veľkú nádej, že sa stanú nositeľmi protikorupčnej agendy v mestách a obciach, v ktorých žijú.

V polovici marca, opäť v Repišti, TIS usporiadala trojdňový seminár pre ľudí zaujímavých sa o korupciu na úrovni regionálnej samosprávy. Verejnú kontrolu samosprávnych krajov až na pár výnimiek z radov občianskych aktivistov predstavujú regionálni novinári. Tí sú schopní robiť svoju prácu len vtedy, keď sa vedia pýtať, keď poznajú zákony, keď vedia, čo verejný činiteľ smie a čo mu zákon nedovoľuje. Skrátka, keď stoja na pevnej pôde. Potom ich riadky získajú údernosť, vážnosť a rešpekt.

Práve tam - v obciach a mestách. Aj keď sa to nezdá, ale veľa malých dokopy znamená viac ako jedno veľké. Viac peňazí, viac príležitostí konať korupčne. Preto si ustráženie samosprávnej korupcie vyžaduje aj viac občanov vedomých si svojich práv a zorientovaných novinárov, ktorí dávajú miestnym médiám ich základné poslanie: byť strážcami čistoty verejného života. TIS sa snaží pomôcť málom - vyzbrojíť novinárov a aktivistov znalosťami, dať im do rúk nepriestrelné tromfy. Preto robíme naše vzdelávacie semináre.

Ivan Rončák
spolupracovník TIS

SNS obvineného nevyľúči, SMER obvineného poslanca vylúči

(SME, 19.3.2007)

Úplatok 10-tisíc korún za prijatie študenta na Univerzitu Konštantína Filozofa v Nitre podľa polície študijnej referentke sprostredkoval Ján Bukai, predseda okresnej organizácie SNS v Trvdošine. SNS sa politika, na ktorého padlo pozdrenie, zbaviť nechce. Právnik Pavel Nechala z Transparency International hovorí, že ak člena

nejakej strany obvinili z trestného činu, nemalo by podľa neho záležať na tom, z ktorej politickej strany je, a strana by na to mala reagovať.

Polícia tiež obvinila z brania úplatku miestneho poslanca bratislavskej mestskej časti Devínska Nová Ves Jozefa Molnára (Smer-SD). Obvinený 43-ročný poslanec prevzal dvojmiliónový

úplatok v polovici februára, neskôr však ešte žiadal doplatok 600-tisíc korún. Hrozí mu trest väzenia od päť do dvanásť rokov. Príslušná okresná organizácia strany Smer - SD okamžite po tom, ako dostala pokyn z vedenia strany jednomyselne vylúčila Jozefa Molnára z radov členov tohto politického subjektu. ◆

Futbal má korupčnú aféru

(SME, 7. 3. 2007)

Generálny sekretár futbalového zväzu Vladimír Wánke bol prichytený pri preberaní úplatku vo výške 10-tisíc korún za preregistrovanie futbalistu. Za ponukou úplatku V. Wánkemu stál, podľa informácií SME, majiteľ futbalového klubu Eldus Močenok Stanislav Szabo,

ktorý spolupracoval s políciou ako agent. Mužstvo bojuje o postup do najvyššej súťaže. Preregistrovaný mal byť hráč Andrej Masarovič z rakúskej nižšej súťaže na Slovensko. Polícia zadržala V. Wánkeho okolo druhej popoludní v sídle Slovenského futbalového zväzu. Na prípade pracovala dlhší čas,

samotná akcia trvala asi 20 minút. V. Wánke strávil večer na polícii, kde ho vypočúvali ľudia z protikorupčnej jednotky. Policajný prezident Ján Packa hovorí, že V. Wánkeho obvinia z brania úplatku. Polícia má prípad kompletne zadokumentovaný, takže J. Packa predpokladá, že vyšetrovatel bude pre V. Wánkeho žiadať väzbu. V. Wánke obvinenia popiera. ◆

Obmedzenie prístupu k informáciám?

(SITA, 6. 3. 2007)

Prezident Ivan Gašparovič podpísal zákon o tripartite, ktorý

obsahuje aj ustanovenie, podľa ktorého budú schôdze vlády neverejné. Týmto ustanovením

však údaje nebude dotknutá povinnosť vlády zverejňovať texty materiálov podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Uvidíme, čo prinesie prax. ◆

Medzi pôžičkou a centrálnou bankou

(HOSPODÁRSKE NOVINY, 7. 2. 2007)

Vládny Smer si na predvolebnú kampaň zobral takmer 40-miliónovú pôžičku z Privatbanky (predtým

Banka Slovakia). Pár mesiacov po voľbách sa generálny riaditeľ Privatbanky Viliam Ostrožlík stal po rozhodnutí vlády členom Bankovej

rady NBS. „Je legitímne pýtať sa, ako sa v tomto prípade chce vláda vyhnúť podozreniam z konfliktu záujmov,“ hovorí šéfka Aliancie Fair Play Zuzana Wienk. Podpredseda vlády a Smeru Dušan Čaplovič konflikt záujmov popiera. ◆

Čudná súťaž o megaprojekt

(TREND, 5. 2. 2007)

Železnice SR vypísali v roku 2006 súťaž na najväčšiu projektovú objednávku v histórii Slovenska. Víťaz mal získať právo dodať Železniciam SR (ŽSR) dokumentáciu na rozvoj a modernizáciu železničnej siete v hlavnom meste, vrátane grandiózneho zámeru vybudovať tunel popod Dunaj. Súťaž sa zúčastnili tri združenia: projektantská firma Prodex spolu so švajčiarskou spoločnosťou Basler&Hofmann, Reming Consulting v spolupráci s českou firmou Sudop

a slovenským Terraprojektom a Dopravoprojekt so stopercentnou dcérou Infracor. Prodex ponúkol cenu 649 miliónov korún bez DPH. Najlacnejšia bola koalícia Reming Consultingu - 641 miliónov. Túto cenu výberová komisia neakceptovala a Reming vylúčila zo súťaže. Zdôvodnenie? Vraj to bola neprimerane nízka cena. Víťazom sa stala koalícia DI Koridor, teda Dopravoprojekt a jeho dcéra s cenou 940,45 milióna korún bez DPH. Obálky sa otvorili v čase keď bol riaditeľom ŽSR Mi-

lan Solárik. Ten dal pätnásť minút pred otvorením ponúk vymeniť výberovú komisiu. No finálne rozhodnutie ostalo v rukách zatiaľ posledného šéfa ŽSR Dalibora Zeleného, ktorý pochádza z kádrového rezervoáru Jiřího Paroubka - niekdajšieho českého premiéra a priateľa Róbertha Fica. V čase najväčšieho súťažného vrenia Dopravoprojekt zmenil majiteľov. Takmer celý balík akcií najväčšej slovenskej projekčnej firmy získala koncom októbra česká skupina Sudop Group, tradičný projekčný partner českých železníc. Podobné zázemie má súčasný šéf ŽSR D. Zelený. ◆

Aktivity TIS

V dňoch 26. a 27. januára 2007 TIS zorganizovala *Protikorupčný seminár pre mladých* v Repišti, z ktorého bol vydaný aj e-zborník s prezentáciami. Na tomto seminári sa zúčastnili ako spikri napríklad Juraj Nemec z Univerzity Mateja Bela, Zuzana Wienk z Aliancie Fair-Play alebo Juraj Gallo z Mestského úradu v Žiari nad Hronom.

Dňa 22. februára 2007 zorganizovala TIS seminár pod názvom *Elektronické verejné obstarávanie ako nástroj na zvýšenie transparentnosti* v Hoteli Devín v Bratislave. Na seminári vystúpili zástupcovia firmy IBM, Ministerstva financií SR, ale aj inštitúcií, ktoré sú priamo zainteresované do procesu verejného obstarávania.

TIS vydala publikáciu *Verejná kontrola samosprávy*, ktorej editorom je Vladimír Pirošík.

TIS zriadila poradňu pre fyzické aj právnické osoby, v rámci ktorej podáva

bezplatnú právnu pomoc osobám, ktoré prišli do styku s korupčným konaním. Viacej informácií o poradni nájdete na www.transparency.sk/poradna.

V rámci projektu zameraného na územnú samosprávu sa v druhej polovici marca uskutočnila návšteva nemeckých expertov, ktorí tu prezentovali tzv. whistleblowing systém. Experti prezentovali svoje poznatky Prezidiu policajného zboru, stretli sa s médiami a tiež mali prezentáciu na seminári *Verejná kontrola VÚC*, ktorý sa uskutočnil v dňoch 16. - 18. marca 2007 v Repišti.

Od februára 2007 sa TIS zapojila do medzinárodného projektu Monitoring systému verejného obstarávania, ktorý je koordinovaný centrálnou Transparency International v Berlíne. Na projekte participujú pobočky TI zo 14 krajín strednej Európy a strednej Ázie. Cieľom je analyzovať a porovnať systémy verejného obstarávania v zúčastnených krajinách a na základe zistení poukázať na možné korupčné riziká.

výber z TI Newsletter, Berlín, domácej a zahraničnej tlače

AUSTRÁLIA

NUTTALL A TALBOT ČELIA SÚD-NEMU PROCESU PRE OBVINE-NIA Z KORUPCIE

Bývalý minister queen-slanskej vlády Gordon Nuttall a predstaviteľ významnej ťažobnej spoločnosti Ken Talbot budú postavení pred súd v súvislosti s obvi-nením z korupcie. Komisia pre kriminalitu a zneužívanie úradnej moci obvinila G. Nuttalla z 35 prípadov prijímania úplatkov v celkovej hodnote takmer 300 000 USD od K. Talbota v období od októbra 2002 do septembra 2005. K. Talbot čelí obvineniam z podplácania štátneho úradníka.

(www.transparency.org)

ÁZIA

ČÍNA: SUDCOVIA ODSÚDENÍ ZA KORUPČNÝ ŠKANDÁL

Traja sudcovia zapletení do najväčšieho justičného korupčného škandálu v Číne boli odsúdení v neverejnom súdnom procese. Boli uznaní vinnými z trestných činov prijímania a poskytovania úplatkov. Vyšetrowanie štvrtého sudcu, Pei Hongquana, bývalého podpredsedu súdu v meste Šenzen, ktorý stojí v centre korupčného škandálu, pokračuje vzhľadom na skutočnosť, že vyšetrowatelia preverujú ďalšie dôkazy o jeho korupčných aktivitách. Korupčná aféra sa týka machinácií s pozemkami, keď sudcovia menili záznamy o vlastníctve pozemkov vo vlastníctve štátu v prospech súkromných osôb. Výška škody, ktorá vznikla v dôsledku trestnej činnosti sudcov, sa odhaduje na približne jednu miliardu juanov.

(www.transparency.org)

JUŽNÁ KÓREA: LEGALIZÁCIA LOBINGU

V snahe vykoreniť úplatkárstvo vláda Južnej Kórey plánuje uviesť do platnosti zákon o lobingu. Lobing je momentálne v krajine zaká-

zaný pre možnú korupciu. Podľa plánu predstaveného ministrom spravodlivosti Kim Sung-ho budú lobisti povinní zaregistrovať sa a o svojich aktivitách informovať vládu. „Legalizácia lobingu je súčasťou snáh o posilňovanie dôvery a transparentnosti v rozhodovacích procesoch, keďže lobing bol vykonávaný „pod stolom“ a bol často spojený s úplatkárstvom. Cieľom zákona je prevencia korupcie.“

(www.transparency.org)

vedala v tlačovom vyhlásení Alena Vondráčková z protikorupčného útvaru. Polícia nemohla o pokračujúcom vyšetrowaní informovať skôr, aby neohrozila vyšetrowanie.

(www.transparency.org)

VELKÁ BRITÁNIA:

ÚPLATKY SÚ OK

Takmer štvrtina Britov si myslí, že britské spoločnosti by mali používať úplatky, ak im to umožní získať kontrakty

EURÓPA

ČESKÁ REPUBLIKA:

POLÍCIA ZNOVU OTVORILA KORUPCIU PRI NÁKUPE GRIPENOV

Česká protikorupčná polícia znovu vyšetruje nákup gripenov. O nákup stíhačiek sa zaujímala už pred piatimi rokmi, nikoho ale neobvinila a prípad odložila. Teraz sa vraj objavili nové fakty. Oficiálne začatie vyšetrowania oznámili aj švédski kriminalisti. „Pretože sa vo veci objavili nové fakty, doteraz neznáme, nepreverené a nové tvrdenia zainteresovaných osôb, policajná rada Útvaru odhaľovania korupcie a finančnej kriminality v preverovaní veci pokračuje,“ po-

v zahraničí. Napriek tomu je verejná mienka nejednotná vo veci rozhodnutia britskej vlády zastaviť vyšetrowanie podozrenia z korupčného správania, ktorého sa mala dopustiť spoločnosť BAE v prípade dodávky vojenského materiálu pre Saudskú Arábiu. Podľa výskumu Navigant Consulting 46% respondentov považuje toto rozhodnutie vlády za nesprávne. Ďalších 43% respondentov si myslí, že toto rozhodnutie bolo správne alebo že bolo „pravdepodobne nevyhnutné vzhľadom na okolnosti“.

(www.transparency.org)

NEMECKO: BOJ PROTI SKORUMPOVANEJ FIRME

Európska rozvojová banka (ERB) zaradila nemeckú

firmu Lahmayer International na čiernu listinu. To znamená, že spomenutá firma už nedostane žiadne kontrakty v rámci projektov finančných ERB. Dôvodom tohto rozhodnutia je skutočnosť, že firma Lahmayer International, špecializujúca sa na výstavbu energetických a vodovodných systémov, pri realizácii medzinárodného rozvojového projektu podplácala vládných úradníkov juhoafrického Lesotha. Svetová banka vylúčila firmu Lahmayer zo svojich projektov už v roku 2006.

(www.transparency.org)

NEMECKO: AFÉRA S PODPLÁCANÍM V SIEMENSE ĎALEJ POKRAČUJE

Podplácanie v Siemens sa čoraz viac podobá na nekonečný príbeh. Jeho vedenie sa dostalo do podozrenia, že zaplatilo skupine firiem „poradcu“ Wilhelma Schelského za 14,75 milióna EUR (v prepočte vyše 500 miliónov SKK), za ktoré nedostalo primerané protislužby. Patrili medzi ne Erlangerská bezpečnostná služba, Spoločnosť pre kvalifikáciu manažérskych úloh či Schelského podnikové poradenstvo, s. r. o. Objavujú sa informácie, že peniaze sa mohli použiť na založenie odborovej organizácie, ktorá by sa stala protiváhou odborového zväzu kovákov, IG Metall. Schelsky. Predseda Pracovného združenia nezávislých zamestnancov závodov (AUB) dostával roky peniaze na účty svojich firiem. Schelského zatkli v polovici februára. Okrem iného je podozrivý z daňových únikov. AUB sa mal stať protiváhou IG Metallu a mal mať politiku, ktorá by vyhovovala zamestnávateľom. Schelsky poskytoval ďalej prostriedky, ktoré prišli na jeho účet. Čiastočne z nich hradil osobné a vecné výdavky zamestnaneckých organizácií. Vyšetrowanie má tiež zistiť, či sa „honoráre“ použili aj na neprípustné ovplyvňovanie volieb členov závodných rád.

(www.teraz.sme.sk)

PROTIKORUPČNÝ SEMINÁR PRE MLADÝCH ĽUDÍ

V obci Repište (okr. Žiar nad Hronom) zorganizovala TIS v dňoch 26. - 27. januára 2007 Protikorupčný seminár pre mladých ľudí. Seminár bol určený pre všetkých mladých, ktorých zaujímajú verejné otázky, najmä pre študentov vysokoškolských odborov s humanitným zameraním. Jeho cieľom bolo oboznámiť mladých ľudí s ich právami

ako aktívnych a sebedomých občanov, ktoré môžu využívať pri kontrole verejnej moci. Účastníci seminára sa mohli v podaní skúsených lektorov oboznámiť s rôznymi aspektmi fungovania samospráv a stretu verejného a súkromného záujmu - z hľadiska právneho, občianskeho, politologického aj ekonomického.

oboznámiť s kritickým pohľadom občianskeho aktivistu na toto fungovanie samosprávy.

Sobotný dopoludňajší program bol zameraný na ekonomickú stránku komunálnej politiky. Prezentujúcimi boli Juraj Gallo, hlavný ekonóm mesta Žiar nad Hronom a Juraj Nemeč z Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. J. Gallo hovoril o samosprávnych rozpočtoch a J. Nemeč o korupcii v miestnych samosprávach. Rovnako ako v prípade sobotného večerného bloku boli účastníci konfrontovaní dvomi rozdielnymi pohľadmi na fungovanie samosprávy po ekonomickej stránke. TIS verí, že týmto seminárom sa rozšíril počet mladých ľudí, ktorí sa budú venovať verejnej kontrole verejnej moci.

Seminár sa uskutočnil v rámci projektu *Cities for peace and democracy in Europe* implementovaného Asociáciou agentúr miestnej demokracie. ◆

Peter Filin

projektový asistent TIS

Primátor Banskej Štiavnice Ján Balžanka

Seminár začal v piatok popoludní prednáškou Vladimíra Pirošika na tému Samospráva a aktívne občianstvo; legislatívne nástroje. Ďalším prezentujúcim bol Ivan Rončák, ktorý sa venoval príkladom občianskych aktivít pred

komunálnymi voľbami 2006 a konkrétne Banskej Bystrici. Obe tieto prednášky oboznámili účastníkov seminára problematikou samosprávy na Slovensku.

Piatkovým večernými hosťami boli primátor Banskej

Štiavnice Ján Balžanka a Zuzana Wienk, z Aliencie Fair-Play. Prvý menovaný mal prezentáciu pod názvom Mladý človek v komunálnej politike a Zuzana Wienk prezentovala príspevok o investigatívne verejných informačných zdrojov dostupných na základe zákona o slobodnom prístupe k informáciám.. Tieto dve vystúpenia boli vhodne zaradené do jedného bloku, pretože účastníci seminára sa mohli oboznámiť s dvomi odlišnými pohľadmi na samosprávu. Na jednej to bol pohľad primátora, ktorý rozhoduje o fungovaní samosprávy, na druhej strane sa účastníci mohli

Prof. Juraj Nemeč (úplne vpravo)

Zuzana Wienk (úplne vpravo) z Aliencie Fair-Play

Seminár ELEKTRONICKE VEREJNE OBSTARAVANIE AKO NASTROJ NA ZVYSHENIE TRANSPARENTNOSTI

TIS vo februári 2007 usporiadalo seminár pod názvom Elektronické verejné obstarávanie ako nástroj na zvýšenie transparentnosti. Seminár pozostával z dvoch blokov: prvý blok sa sústredil na

prínos elektronického verejného obstarávania (ďalej len „EVO“) v boji proti korupcii z pohľadu obstarávateľov a cieľom druhého bloku bolo zmapovať prax v EVO.

Seminár otvorili Pavel Nechala a Jiří Vlach, spolupracovníci TIS, ktorí sa vo svojich prezentáciách venovali predstaveniu EVO. P. Nechala pripomenul, že od 1. januára 2007 v zmysle zákona o verejnom obstarávaní mala byť spustená komunikácia výlučne prostredníctvom EVO. Určité ťažkosti týkajúce sa bezpečnostnej previerky systému EVO však oddalujú jeho využívanie. J. Vlach zdôraznil, že informatizácia verejného obstarávania zvýši hospodárne využívanie verejných prostriedkov. Prednášajúci a diskutujúci identifikovali viaceré pozitíva EVO. Jedným z nich je to, že namiesto písomnej agendy a práce s údajmi

nastúpi ich elektronické zadávanie, čím sa zníži možnosť manipulovať s nimi. Okrem iného sa tým predchádza podvodom.

V rámci prvého bloku vystúpil Josef Zrník zo spoločnosti NAR marketing, s. r. o., ktorý sa venoval súčasným skúsenostiam z využitia EVO v Českej republike a ich uplatneniu na Slovensku. Poukázal na viacero úspešných projektov, ktoré ich spoločnosť realizovala v Slovenskej republike, napríklad nemocnica v Prešove, mestský úrad v Leviciach, mestský úrad v Piešťanoch. Aktuálne projekty, informatizáciu a jej prínos pre boj s korupciou predstavila zástupkyňa Ministerstva fi-

nancií SR Tatiana Behrová. Pripomenula využitie európskych fondov na realizáciu zámerov informatizácie spoločnosti vo vzťahu k verejnému obstarávaniu. Blok uzavrel pán Dušan Ursíny z ÚEOS - Komercia, a. s., ktorý predstavil kritický pohľad na úpravu EVO z hľadiska príspevku k transparentnosti procesov a zároveň predstavil návrhy na zlepšenie. Kritika sa sústreďovala hlavne na stále nefungujúci portál www.evo.gov.sk, ktorý vytváralo viacero štátnych orgánov (UVO SR, MDPT SR), no k zodpovednosti za jeho nefungovanie sa podľa neho nikto nehlási.

Druhý blok otvoril Jaroslav Daňo z FNŠP J. A. Reimana

v Prešove, ktorý vo svojej prezentácii priblížil skúsenosti s uplatňovaním systému elektronického nákupu vo fakultnej nemocnici v Prešove. Ako uviedol, táto nemocnica obstaraním potrebného softvéru a jeho použitím dokázala ušetriť značné finančné prostriedky. Podnikateľský sektor v súvislosti s praktickými skúsenosťami zastúpil Marián Dujsík zo Slovnaftu, ktorý predstavil systém elektronického nákupu v tejto spoločnosti, a o uplatňovaní EVO v spoločnosti Enel - Slovenské elektrárne, a. s., hovoril Ermanno Boeris. Slovenské elektrárne zatiaľ elektronické verejné obstarávanie neuplatňujú, avšak po skúsenostiach v materskej spoločnosti plánujú k tomuto kroku pristúpiť.

Seminár uzavrela diskusia medzi prezentujúcimi a účastníkmi seminára, medzi ktorými sa nachádzali predstavitelia súkromného i verejného sektora. K bližšiemu objasneniu súčasného stavu EVO prispela aj účasť viacerých zástupcov spoločnosti IBM, ktorá softvér vyvíjala. IBM trvá na tom, že produkt bol v zmysle zadania riadne odovzdaný a implementačné problémy sú výhradne na strane UVO SR. Seminár bol organizovaný s podporou britskej ambasády.

Prezentácie zo seminára si môžete stiahnuť na:

http://www.charta.sk/seminar_EVO/seminar_devin.htm.

Zľava: moderátor Lubomír Straka, pán Marián Dujsík zo spoločnosti Slovnaft, a. s., a pán Ermanno Boeris zo spoločnosti Slovenské elektrárne, a. s.

Pavel Nechala
spolupracovník TIS

WHISTLEBLOWING AKO NÁSTROJ NA ODHAĽOVANIE KORUPCIE

Kritický potenciál zamestnancov je dôležitým prostriedkom spoločnosti pri odhaľovaní nezhodného konania. Jedným z najúčinnějších spôsobov odhaľovania korupcie vo vnútri akejkoľvek organizácie je preto

tzv. whistleblowing, teda chránené oznamovanie nekalých aktivít. Ide napríklad o informovanie polície zamestnancom verejného úradu, ktorý je svedkom konkrétnej nekalkej aktivity danej inštitúcie.

V praxi často dochádza k situácii, keď podnety na odhalenie nekalých činností síce existujú, ale nedostanú sa na správne oddelenie v danej organizácii. Hlavným dôvodom je nedostatok právnej ochrany pre whistleblowera a strach z represívnych opatrení zo strany kolegov a priamych nadriadených. Obava z osobného znevýhodňovania, ako napríklad prepustenie pre vyzradenie informácií alebo označenie za zradcu, nie je neodôvodnená. Kvôli ochrane whistleblowera pred negatívnymi osobnými represáliami, ako aj na odstraňovanie prekážok v nahlasovaní podvodov je nevyhnutná jeho anonymita. Tá je v takomto prípade jedinou cestou k dosiahnutiu cieľa - odhaleniu nekalkej aktivity.

Výšetovanie založené na anonymných podnetoch je však často sťažované nedostatkom kvalitných informácií, keďže takáto komunikácia je jednostranná a v prípade ďalších otázok je ťažké iniciátora odhaliť skontaktovať.

Business Keeper AG pôsobiaci v Nemecku preto vytvoril softvérový systém, ktorý po prvýkrát vytvára spojenie medzi zdanlivými kontrastmi - anonymitou a dialógom. Patentovaný Business Keeper Monitoring System (BKMS®) je systém na prevenciu a boj s odchýlkami od právnych a etických noriem v akejkoľvek organizácii. Anonymné podávanie informácií je možné kedykoľvek a kdekoľvek cez domácu stránku klienta alebo cez BUSINESS KEEPER AG

(www.business-keeper.com). Aby sa predišlo problémom spôsobeným jednosmernou komunikáciou, môže whistleblower nechať správu v na tento účel vytvorenej anonimnej poštovej schránke. V tomto prípade môže dotyčný zostať neznámy, no napriek tomu prijímať odkazy súvisiace so spracovávaním podnetu a odpovedať na otázky týkajúce sa konkrétnej situácie. Číže je možný aj „anonymný dialóg“.

Tento systém v súčasnosti používa protikorupčná polícia napríklad v Dolnom Sasku. Preventívne výsledky BKMS® Systému sú už viditeľné vo viacerých rovinách. Ochrana whistleblowera prostredníctvom dostupnosti anonimnej komunikácie minimalizuje prekážky v oznamovaní. Nielenže rastie počet prichádzajúcich podnetov, ale zvyšuje sa aj ich kvalita následnou komunikáciou. V dlhodobom rámci bude BKMS® Systém ako kontrolný nástroj riadiť kultúru organizácie tak, že odchýlné správanie sa nebude tolerované. Krokom vpred je teda organizačná kultúra namierená na trvalú a efektívnu prevenciu. Pomocou takejto prevencie a vnútorného výšetovania priestupkov sa môže organizácia vyhnúť veľkým materiálnym aj nemateriálnym škodám, čiže budovať dôveru u investorov a klientov. Komplexná dokumentácia a spracovanie správ v rámci BKMS® Systému pomáha vedeniu formovať vyhovujúce previerovanie a transparentné správy spoločnosti, rovnako ako naplnenie právnych

a organizačných záväzkov. BUSINESS KEEPER AG kladie osobitý dôraz na bezpečný prenos dát a prístup k nim. Vďaka individuálnemu kódovaniu je každý tip ochraňovaný so zreteľom na jeho obsah a spôsob prenosu informácie a môže byť dešifrovaný iba klientom. Ani BUSINESS KEEPER k nemu nemá prístup. Externý server BUSINESS KEEPER je umiestnený vo vysoko chránenej oblasti rovnako ako tie, ktoré používajú banky (napr. Európska centrálna banka) na zabezpečenie svojich dát a serverov. Návrh zabezpečovania BUSINESS KEEPER AG s kódovacími technikami na oznamovanie a dialóg korešponduje so súčasným najvyšším štandardom a zároveň je aktualizovaný najnovšími vývojovými trendmi. Koncept zabezpečovania je autorizovaný technickými expertmi viazanými prisahou.

Viaceré štúdie ukazujú, že chránené informovanie o nekalých praktikách na pracovisku predstavuje dôležitý prostriedok v objasňovaní zneužívania moci. Podľa BUSINESS KEEPER AG organizácie, ktoré neimplementujú systém whistleblowingu, majú straty spôsobené podvodmi v priemere viac než dvojnásobne vyššie ako tie, ktoré si zriadili zabezpečený komunikačný kanál na odhaľovanie nekalých aktivít. Podpora vnútorného whistleblowingu je jasným signálom nielen zamestnancom, ale aj investorom a akcionárom, že inovované opatrenia sú implementované za účelom zabráňovania škodám na majetku a reputácii. ♦

Magdaléna Fejerová
projektová asistentka TIS

Zdroje:

The Basic Principle of the BKMS® System, www.business-keeper.com
The Whistleblowing Process, www.businesskeeper.com
von Kenan, T.: Whistle Blowing as Follow-Up Action,
IN: Globalcompact 05

REGIONÁLNA SAMOSPRÁVA A PROTİKORUPČNÉ PRVKY V LEGISLATÍVE

V rámci tejto rubriky sa od roku 2004 venujeme protikorupčnej legislatíve týkajúcej sa územnej samosprávy. V posledných troch rokoch boli v centre nášho záujmu najmä zákony upravujúce lokálnu samosprávu, t. j. obce a mestá. Vzhľadom na rastúcu dôležitosť druhého „stupňa“

samosprávy, vyšších územných celkov (VÚC), budeme odteraz v rubrike priebežne monitorovať aj právne predpisy upravujúce postavenie a povinnosti regionálnej samosprávy. Začíname prehľadom najdôležitejších zákonov, ktoré utvárajú inštitucionálny priestor pre existenciu VÚC.

Orgány VÚC

Základný rámec pre fungovanie VÚC vytvára čl. 64 a nasl. Ústavy SR. Podrobnosti ustanovuje zákon č. 303/2001 Z. z. o voľbách do VÚC a najmä zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve VÚC.

Štruktúra orgánov je do veľkej miery identická s lokálnou samosprávou. Znamená to, že na čele VÚC stojí **predseda VÚC (župan)**, ktorý je volený, rovnako ako starosta/primátor, na štvorročné funkčné obdobie. Spolu s ním vedie samosprávny kraj **zastupiteľstvo VÚC**, ktoré je tiež volené na štyri roky. Počet poslancov v každom z ôsmich VÚC vyplýva z prílohy zákona o voľbách do VÚC.¹ Zastupiteľstvo povinne zriaďuje mandátovú a finančnú komisiu a môže zriaďovať aj ďalšie **komisie**. Komisie sú poradné, iniciatívne a kontrolné orgány zastupiteľstva. Dôležitú úlohu pri správe župy zohráva aj **Úrad VÚC**. Ten zabezpečuje administratívne, odborné a organizačné veci zastupiteľstva, župana a komisií. Prácu úradu

riadi a organizuje **riaditeľ úradu**, ktorý za svoju činnosť zodpovedá predsedovi VÚC. Systém župných orgánov dotvára **hlavný kontrolór VÚC**. Volí ho zastupiteľstvo, na šesť rokov. Úlohou hlavného kontrolóra je kontrolovať zákonnosť, účinnosť, hospodárnosť a efektívnosť pri hospodárení a nakladaní s majetkom a majetkovými právami VÚC, ďalej príjmy a výdavky župy, vybavovanie sťažností, a petícií a dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov, uznesení a ďalších zákonných úloh.

Kompetencie VÚC

VÚC disponujú rozsiahlymi právomocami. V oblasti **cestnej dopravy** napr. udeľujú a odnímajú dopravné licencie na vnútroštátnu pravidelnú autobusovú dopravu či schvaľujú cestovné poriadky, v oblasti **pozemných komunikácií** majú na starosti výstavbu a údržbu niektorých druhov ciest. V rámci **sociálnej pomoci** majú VÚC kompetenciu poskytovať starostlivosť v zariade-

niach sociálnych služieb, pri školstve zriaďujú a zrušujú stredné školy a školské zariadenia.

Pri **územnom plánovaní** župy obstarávajú územnoplánovacie podklady a územnoplánovaciú dokumentáciu regiónu. VÚC ďalej v **oblasti kultúry** zriaďujú, zakladajú, zlučujú a zrušujú profesionálne divadlá, regionálne múzeá, galérie a knižnice. Pri **zdravotníctve** sú VÚC zriaďovateľmi polikliník a nemocníc s poliklinikou II. typu a na starosti majú aj vydávanie povolení na poskytovanie zdravotnej starostlivosti vo vybraných neštátnych zdravotníckych zariadeniach. Rad kompetencií župám prislúcha aj vo sfére **regionálneho rozvoja, cestovného ruchu** a pod. Ďalšie podrobnosti sú upravené najmä v zákone č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na VÚC.

Majetok a hospodárenie VÚC

Od konca roku 2001, kedy VÚC vznikli, prešiel

zo štátu do ich vlastníctva majetok v hodnote desiatok miliárd korún. Ide napr. o polikliniky a vybrané nemocnice, stredné školy a súvisiace školské zariadenia, domovy sociálnych služieb, pozemné komunikácie, divadlá, galérie, múzeá, knižnice, atď. VÚC a správcovia sú povinní tento majetok zveľadovať, chrániť a zhodnocovať a až na výnimky zachovávať účelové určenie majetku. Presné pravidlá nakladania s týmto majetkom, vrátane jeho prevodu, určuje zákon č. 446/2001 Zb. o majetku VÚC a ďalej špecifikujú tzv. zásady hospodárenia s majetkom VÚC, ktoré si prijímajú jednotlivé župné zastupiteľstvá.

V ďalšom vydaní štvorročnika Pod lupou sa budeme podrobnejšie venovať práve niektorým aspektom hospodárenia a nakladania s majetkom VÚC, vrátane zistení Najvyššieho kontrolného úradu SR z tejto oblasti. Dotkneme sa rovnako aj niekoľkých korupčných káz, súvisiacich s verejným obstarávaním, prevodom a prenájmom majetku, údržbou župných komunikácií VÚC a zneužívaním postavenia v rámci orgánov VÚC. ◆

Vladimír Pirošík
spolupracovník TIS

¹ Historicky druhé a zatiaľ posledné voľby do orgánov VÚC boli dňa 26. 11. 2005, resp. v niektorých VÚC dňa 10. 12. 2005 (druhé kolo voľieb župana).

UČEBNICA O KORUPCII PRE POKROČILÝCH

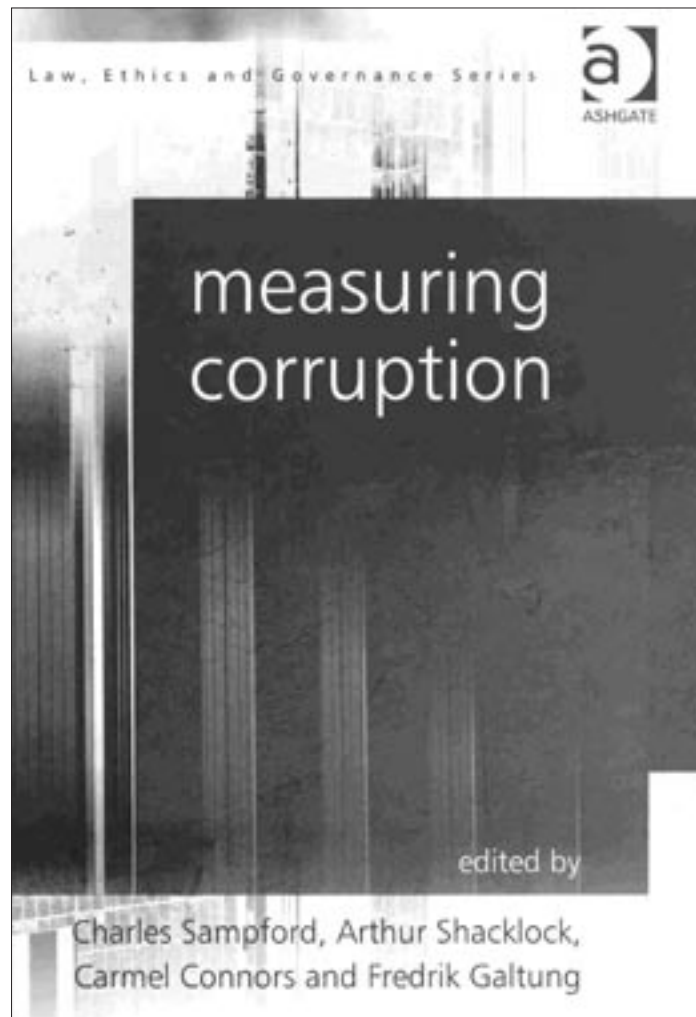
Korupcia ovplyvňuje životy jednotlivcov i fungovanie verejných inštitúcií. Zamestnáva nielen orgány činné v trestnom konaní, ale minimálne rovnakú pozornosť jej venuje aj akademická pôda. Je súčasťou otázok, ktoré dnes rieši každá spoločenskovedná disciplína. Akokoľvek sa nám môže zdať, že rozumieme jej obsahu,

formám, prejavom a následkom, opak je často pravdou. Tento dom ziskate aj pri čítaní publikácie Sampford, Ch. - Shacklock, A. - Connors, C. - Galtung, F., (2006) *Measuring Corruption*, Ashgate. Vážnosť publikácie však nie je dôvod na zmenu literárneho žánru, ale odráža hĺbku skúmaného problému.

Ide o tristostranový zborník, zostavený poprednými osobnosťami vedeckého skúmania korupcie vo všetkých jej aspektoch. Cenné príspevky do publikácie napísali nielen akademici, ale aj odborníci angažovaní v celosvetovom hnutí Transparency International (TI). TI projekt zrealizovala v úzkej spolupráci s *Key Centre of Ethics, Law, Justice and Governance* z *Griffith University* v Austrálii.

Autori v publikácii (spolu ich je 18) kladú dôraz iba na jednu oblasť otázok spojených s korupciou. Na jej meranie. Teda koľko korupcie, akého druhu, v akom rozsahu a s akým priestorovým výskytom môže mať aké následky pre spoločnosť, vládu, podnikateľský sektor i jednotlivcov? Pre niekoho ide možno o banálny problém, pre iného o zbytočné, respektíve samoučelné teoretizovanie. Jasné vymedzenie problému je ale prvý krok k jeho pochopeniu.

Korupcia skutočne podnecuje k mnohým otázkam. I tie sú samostatným problémom, ktorému sa publikácia venuje. Ako správne klásť otázky, ktoré chceme, aby nás priviedli k zmysluplným a neskesleným informáci-

ám o korupcii vo všetkých jej aspektoch? Otázky sú základom každého prieskumu verejnej mienky. Corruption Perception Index (CPI) každoročne pripravovaný TI od roku 1995 patrí dnes medzi mediálne najznámejšie prieskumy. Prirodzene, existuje množstvo ďalších prieskumov o korupcii, ktoré pripravujú organizácie alebo fóra ako *Freedom*

House, *World Economic Forum*, *Economist Intelligence Unit* atď.

Každý z týchto prieskumov má vlastnú metodológiu a zameriava sa na iný aspekt korupcie. Prieskumy však majú spoločný problém. Riziko nesprávne položených alebo interpretovaných otázok. Podľa autorov publikácie ide

o dôležitý moment, pretože formulovaniu otázok v prieskumoch verejnej mienky zameraných na výskyt alebo vnímanie korupcie je venovaná samostatná kapitola. Dokonca ani spomínaný CPI neunikol kritickému oku autorov.

Je pozitívne, že v publikácii je samostatná kapitola venovaná i analýze výskumných metód korupcie, ktoré nie sú založené na zisťovaní miery jej vnímania. Informácie získané na základe kvantitatívnych metód majú iný charakter a iné použitie ako výsledky kvalitatívneho prieskumu, ktorý zachytáva skúmaný problém v jeho hĺbke (napríklad prípadové štúdie). Takto získané výsledky môžu slúžiť na formulovanie konkrétnych návrhov protikorupčných opatrení.

Je jasné, že ide o čítanie pre pokročilých. Text je výsledkom vedeckej práce a rovnako je inšpiráciou na jej pokračovanie. Je príkladom interdisciplinárneho prístupu, a preto by si mal nájsť záujemcov z radov študentov všetkých spoločenských vied. Ide však rovnako aj o učebnicu a veľmi dobrý študijný materiál pre kohokoľvek, kto má záujem o orientáciu v tejto problematike. Publikácia neostáva svojmu charakteru nič dlžná hneď od prvej kapitoly, ktorá je celá venovaná problému samotnej definície korupcie. Kniha je prístupná v Protikorupčnej knižnici TIS na Bajkalskej 25 v Bratislave.

◆ **Branislav Pavlovič**

autor pracuje v štátnej správe

Predseda výboru NR SR pre nezlučiteľnosť funkcií **Gábor Gál:** Ochrana verejného záujmu nie je dostatočne zabezpečená.

Považujete terajšiu úpravu konfliktu záujmov verejných predstaviteľov za postačujúcu?

– Na každom zasadnutí Výboru pre nezlučiteľnosť funkcií dôjdeme k tomu, že terajšia právna úprava má niekoľko nejasných ustanovení, ktoré majú za následok, že ochrana verejného záujmu nie je dostatočne zabezpečená.

Plánujete ako predseda výboru pre nezlučiteľnosť funkcií navrhnúť úpravu majetkových priznaní verejných funkcionárov, tak aby mali skutočnú výpovednú hodnotu o majetku verejných funkcionárov?

– Ambície na uskutočnenie zmien mám, hlavne čo sa týka formulára, úpravy procesu. Ale na druhej strane nemám ilúzie o tom, čo sa dá dosiahnuť. Vidím to na výbore, v pléne NRSR.

Aké zmeny, ak nejaké, by mali nastať v úprave majetkových priznaní verejných funkcionárov?

– Mal by sa rozšíriť okruh verejných funkcionárov. Formulár by sme mali zmeniť tak, aby z neho bol zrejмый majetkový pomer verejného funkcionára. A hlavne, aby sa zákon nedal obchádzať tak, že verejný funkcionár bezplatne užíva statky, ktoré sú vedené na meno tretej osoby.

Ktoré oblasti, aktivity verejných funkcionárov sú podľa Vás z hľadiska konfliktu záujmov najrizikovejšie?

– Už zmienené bezplatné užívanie cudzích statkov, čo je vlastne obchádzaním zákona.

Kolko konaní vo veci nezlučiteľnosti funkcií uskutočnil Váš výbor od júnových volieb?

– V 123 prípadoch sme udelili pokutu, 26 prípadoch sme konanie zastavili, a teraz máme otvorených ďalších 25 prípadov.

Stáva sa, že verejný funkcionár oznámi sám svoj konflikt záujmov, alebo vo výbore konáte skôr na podnet napríklad od médií?

– Konáme na základe riadne podaných podnetov. Podnet na začatie konania môže podať každý, no zatiaľ sa na nás mimo VNF obrátili len poslanci NR SR. Čo sa týka prvej časti otázky, k tomu len toľko, že úprava o oznámení verejného funkcionára, je takisto mŕtva litera zákona, ako právomoc výboru porovnávať majetkové prírastky verejných funkcionárov. Za súčasného stavu je to len utópia.

Kolko konaní ste začali na základe vlastnej iniciatívy? Uveďte prosím aj príklad.

– Výbor okrem spomenutých dvoch prípadov konal vždy z vlastnej iniciatívy, presne 174 prípadoch. Ide o majetkové priznania a o oznámenia rok po ukončení funkcie. Máme otvorených toľko konaní, že nestíhame ani zákonom stanovenú lehotu na rozhodnutie, čo je často

vytknuté v podaných odvolaniach. Ešte aj dnes rozhodujeme o porušení zákona, ktorému došlo oneskorením alebo nepodaním majetkového priznania za rok 2005.

Prečo výbor nekoná z vlastnej iniciatívy, aj keď sa o prípadoch informuje v médiách (napr. kauza Zábumensky).

– Konáme v 176 prípadoch, nemyslím si že je to málo. Viac jednoducho nestíhame. Ani majetkové priznania, ktoré došli v roku 2006 nie sú spracované tak, ako by som si to želal. Na začatie a dokončenie konania nestačí nejaká kusá informácia z médií, ale množstvo ďalších informácií, ktoré musí zaobstarať výbor, a to aj v prípadoch, ak podnet došiel od tretej osoby.

Aký je Váš názor na obmedzenie poslaneckej imunity?

– Trestnoprávnu imunitu mimo parlamentu by som okamžite zrušil. Aj tak nikoho neochráni, nakoľko NRSR v minulom volebnom období udeľovala súhlas na trestné stíhanie poslancov. A tiež po uplynutí mandátu v trestnom stíhaní je možné pokračovať. Z uvedených dôvodov je táto imunita bezvýznamná. Priestupková imunita je iného rázu.

Podľa prieskumov verejnej mienky sa korupcia koncentruje aj v oblasti financovania politických strán. Čo je podľa Vášho názoru potrebné urobiť, aby nejasnosti okolo

financovania politických strán odstránili?

– Na túto otázku neviem odpovedať. V rámci SMK s transparentnosťou financovania našej činnosti nemáme žiadne problémy. Nemám s tým ani veľké skúsenosti.

Súčasná vláda nepovažuje za potrebné vytvoriť plán boja proti korupcii. Podľa Vášho názoru je vytvorenie takéhoto plánu opodstatnené, mala by vláda mať takýto plán?

– Ani nie tak plán, ako každodenná činnosť v tejto oblasti je dôležitá. Snahy o zrušenie špeciálneho súdu, odvolenie Spiššaka, nejasné legislatívne kroky - príkladom môže poslúžiť rôzna úprava pri udeľovaní pokút pri tom istom porušení zákona - nasvedčujú tomu, že táto vláda boj s korupciou nemyslí vážne. Ale ak sa predseda len chceme vážne zaoberať touto témou, nemal by absentovať scenár na dosiahnutie cieľa.

Prededávnom bola veľmi diskutovaná téma existencia špeciálneho súdu. Je táto inštitúcia podľa Vás potrebná?

– Je veľmi potrebná, svojím pôsobením to každodenne potvrdzuje. Je to nevyhnutný inštitút v boji proti korupcii a organizovanému zločinu. Mali sme snahu rozšíriť jeho právomoci, podali sme aj pozmeňovací návrh do NR-SR, no vládna koalícia v nám tom zabránila. ◆

Marián Babitz
programový koordinátor TIS